

„Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése” című, 2006/18/176.02.01 sz. átmeneti támogatás projekt

NATURA 2000 fenntartási tervek készítésének tapasztalatai

**Göncz Annamária, Faragóné Huszár Szilvia,
Podmaniczky László**

Natura Tanácsadó Testület ülése, KvVM, 2010. április 6.

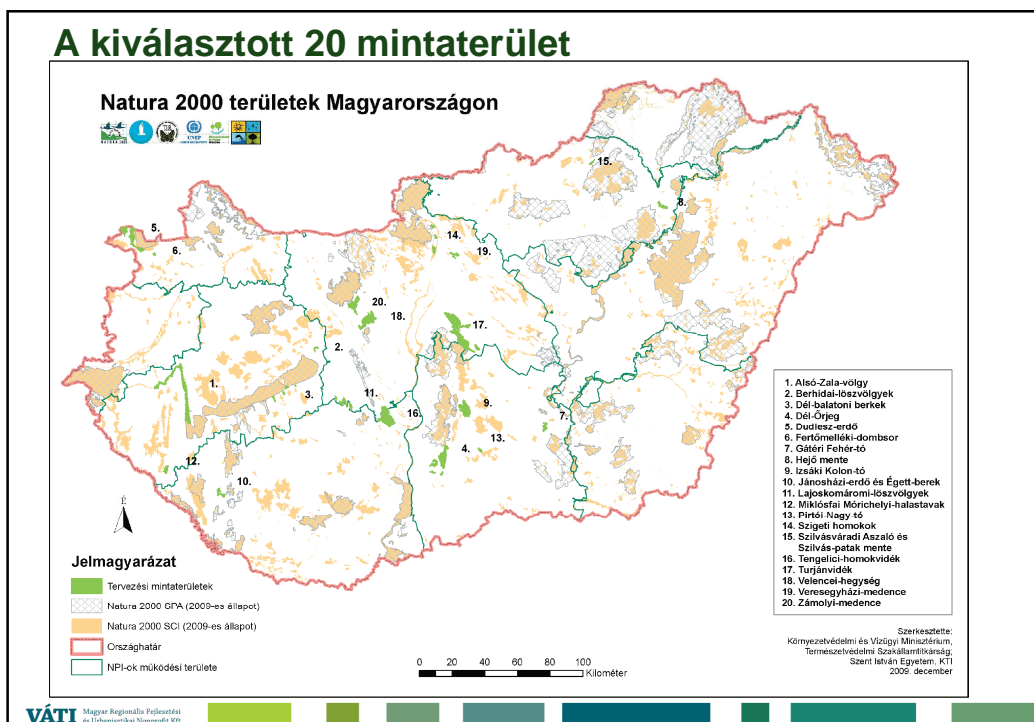
A projekt legfontosabb adatai

- **Megbízó:** KvVM Természetvédelmi Szakállamtitkársága (a projekt kedvezményezettje)
- **Finanszírozás:** 2006/18/176.02.01 sz. Átmeneti Támogatások
- **Támogatási összeg:** nettó 360.000 Euro
- **Megbízott vállalkozó:** VÁTI Nonprofit Kft. (közbeszerzésen nyertes)
- **Alvállalkozók:** Szent István Egyetem Környezet- és Tájgazdálkodási Intézet, MTA Ökológiai és Botanikai Kutató Intézet, Magyar Madártani Egyesület, Acrida Bt., Mohos-Csitri Kkt., NaturGlobe Kft, Doronicum Kft., Körtáj Kft, ESSRG Kft.
- **Szerződéses időtartama:** 2008. szeptember - 2009. november hó vége.
- **Teljes munkaráfordítás:** 2008. nyár – 2010. tavasz
- **Megbízó témafelelőse:** Pallag Orsolya (KvVM)
- **Projekt szakmai vezetője:** Dr. Podmaniczky László (SZIE)
- **Projekt vezető helyettes:** Göncz Annamária (VÁTI)

Résztevők: felelős területi szakértők, szakági tervezők, szakmai segítségnyújtók, asszisztencia (20 fő)

A kiválasztott 20 mintaterület

A fenntartási tervek elkészítésének céljai

- Az egyes Natura 2000 területek érintettjei felé közérthető módon **bemutathatóvá váljanak** azok a **természetvédelmi szempontok**, amelyek a terület kijelölésekor megfogalmazódtak.
- Az érintettekkel közösen olyan **gazdálkodási előírások fogalmazódnak** meg, amelyek betartásával a területen gazdálkodók közreműködnek a természeti értékek megőrzésében és gyarapításában.
- A **nyílt tervezési folyamatban** a konfliktusok felismerhetővé és kezelhetővé váljanak és mindez tanulsággul szolgáljon majd a további Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítésekor.

A projekt elvi háttere

Az **ökoszisztémák** védelme csak úgy biztosítható, ha a védett zónák zárványszerű elszigetelése helyett azokat fokozatos átmeneteken keresztül **beágyazzuk az őket körülvevő gazdasági és társadalmi környezetbe**.

- **természetmegőrzés** (faj- és genetikai sokféleség, táj, ökoszisztéma fenntartása);
- **gazdasági beágyazás** (az ökológiai szempontból fenntartható földhasználati rendszerek elősegítése támogatási rendszerekkel);
- **társadalmi beágyazás** (az érintettek bevonása nemcsak a végrehajtási, hanem a tervezési folyamatba is).

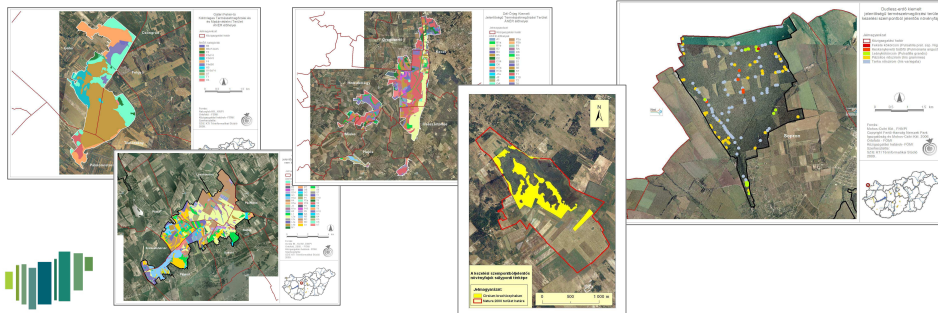
A projekt végtermékei

A projekt eredményei a természetmegőrzés terén

Felmérés - megalapozó dokumentációk

- Új terepi felmérések készültek (adatlapok)
- Nagy felbontású, aktuális, sok esetben új vagy javított protokoll szerinti manuális Á-NER és ebből levezetve közösségi jelentőségű **élőhelytérképek** készültek
- **Fajelterjedési térképek** készültek el, több forrásból pontosítva a területen előforduló növény- és állatfajokra vonatkozó adatsorból

A projekt eredményei a gazdasági beágyazás terén

A Natura előírások értelmezése

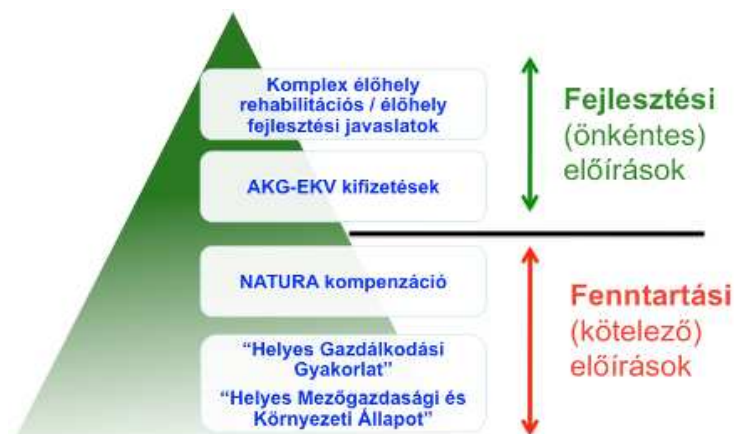
- **Fenntartási** előírások: a Natura 2000 hálózat alapszintű fenntartásához szükséges olyan előírások, amelyek betartása **alapvetően meghatározzák a fajok, valamint az élőhelyek fennmaradását.**
- **Fejlesztési** előírások: a területek természeti értékeinek a növelésére irányuló olyan, a gazdálkodási módot meghatározó előírások, **melyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javulását** célozzák meg.

A kialakított gazdálkodási előírások

- 1. Fenntartási előírások (kötelező)**
  - jogszabályokban rögzített, pénz nem jár érte
  - jogszabályban rögzített, de pénz kapható érte - **Natura kompenzáció**
- 2. Fejlesztési előírások (önkéntes)**
  - Már működő támogatási rendszerekhez kapcsolt előírások (AKG, EKV)
  - Komplex élőhely rehabilitációs / élőhely fejlesztési javaslatok – beruházási támogatások

A fenntartási és a fejlesztési előírások rendszere

A Natura kompenzációs előírások értelmezése

- olyan előírások, melyek esetében az 1698/2005/EK rendelet **38. és 46. cikke alapján** a Natura 2000 területen gazdálkodók kompenzációs kifizetésre lehetnek jogosultak a földhasználati korlátozásból eredő jövedelemkiesés mértékéig.
- Ilyen kompenzációs kifizetésben a **269/2007 (X. 18.)** Kormányrendelet értelmében már részesülnek a Natura-2000 **gyepterületeken** gazdálkodók.
- A fenntartási tervekben további kötelező előírásokat határoztunk meg a **szántó, erdő és vizes élőhelyek** vonatkozásában, valamint pontosíthatják a gyepterületek előírásait.

A kompenzációt igénylő előírások csak akkor válnak kötelezővé, ha sikerül megteremteni a kifizetések anyagi háttérét !

Az előírások és a támogatási formák kapcsolata

Előírások	Támogatási forma
Fenntartási előírások	Önálló Natura 2000 kompenzáció formájában
Fejlesztési előírások	Az agrár-környezetgazdálkodási és az erdő-környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely-rehabilitációs és élőhely-fejlesztési javaslatok	Az erdősítésre vonatkozó és agrár-erdészeti támogatásokkal, a nem-termelő beruházásokkal, valamint a KEOP támogatásokkal integráltan

Az előírások és az élőhelyek kapcsolata: a „kezelési egységek”

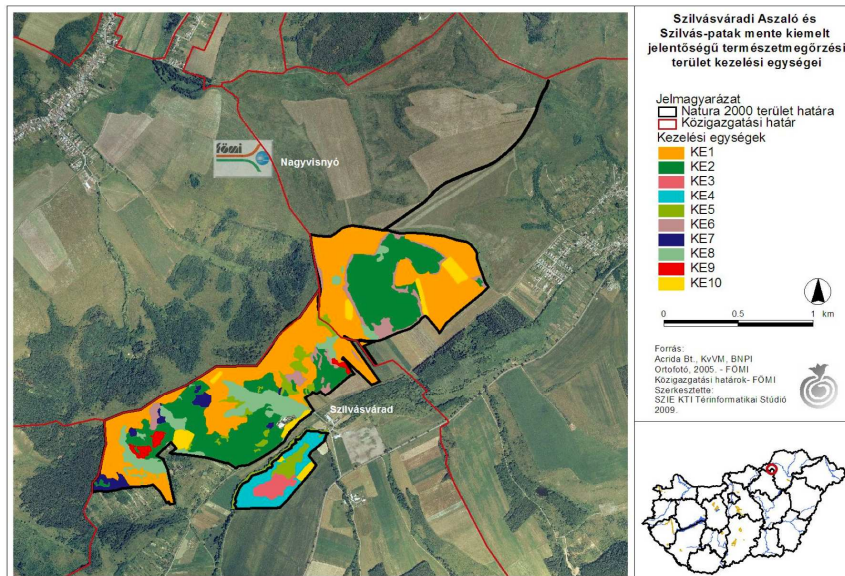
- A fenntartási tervben szereplő előírások meghatározása – művelési ághoz kötötten – **élőhelytípus szinten** történt.
- A faj- vagy élőhelyvédelmi szempontból **azonos kezelést igénylő területegységeket ún. kezelési egységként** határoltuk le.
- A kezelési egységekhez olyan, ún. „**harmonizált**” előírás listát használtunk, amely művelési áganként eltérő számú, de egységes szerkezetben, kódszámmal ellátva tartalmazza a kiválasztott húsz Natura 2000 területre vonatkozóan a lehetséges előírásokat.

Sorszám	Megnevezés
SZ_01 - SZ_65	Szántókra vonatkozó előírások
GY_01 - GY_115	Gyep és füves területekre vonatkozó előírások
V_01 - V_54	Vizes területekre vonatkozó előírások
E_01 - E_69	Erdőterületekre vonatkozó előírások

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Nonprofit Kft.

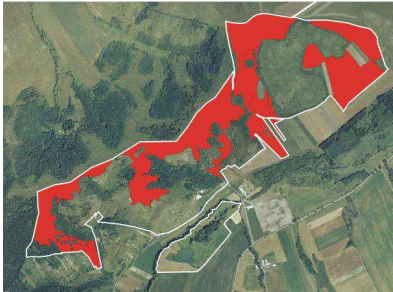
Példa a kezelési egységek térképére

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Nonprofit Kft.

Példa a fenntartási és fejlesztési előírásokra

1. Kezelési egység: Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok, jellegtelen száraz vagy félszáraz gyepek és magaskórósok

Szilvásváradi Aszaló és Szilvápatak menté

Fenntartási javaslatok:

GY_05	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kijuttatása tilos.
GY_16	A gazdálkodási tevékenység során a gyepterület maradó károsítása tilos.
GY_19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
GY_28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórton jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY_31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.
GY_32	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.
GY_34	A terület túllegeltetése tilos.
GY_38	Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁÉ/ha.
GY_43	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY_66	Legeltethető állatfaj: juh.

Fejlesztési javaslatok:

GY_18	Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás.
GY_46	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.
GY_57	Legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.
GY_65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY_67	Legeltethető állatfaj: kecske.
GY_68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).

A projekt eredményei a társadalmi beágyazás terén

Honlap
www.naturaterv.hu
Szórólap
500 példány
Kiadvány
• 2000 példány magyar
• 500 példány angol

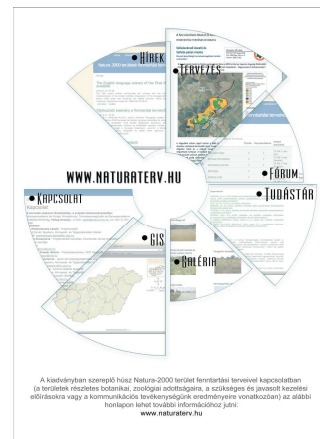
Interjú
163 fő (személyes és telefonos megkeresés)

Ötletbörze
5 nemzeti park igazgatóságnál

Értekezlet
25 alkalom

Fórum
16 helyszínen,
232 fő részvételével

Sajtómegjelenés
Önkormányzati hirdető
Levél, email, telefon
Egyeztetési anyag megküldése
Véleményezés

Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítése

A Natura 2000 fenntartási tervei elkészítésének folyamata

Fotó: Molnár V. Attila

A honlap célja az, hogy bemutassa a Natura 2000 területekre készülő fenntartási tervek tervezési folyamatát és lehetőséget biztosítson minden érintett számára a tervezésbe való bekapcsolódásra. A Natura 2000 területek az európai jelentőségű ritka és kipusztulással veszélyeztetett fajok illetve élőhelyek alkotta természeti területek hálózata. Kijelölésük célja a fajok és élőhelyek kedvező

természetvédelmi helyzetének megőrzése illetve helyreállítása az adottságokhoz igazodó gazdálkodási formák támogatásával. A védelem céljait az EU két irányelvben határozta meg, amelyekben egyben kötelezi a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására.

2004-re az országban több mint 400 Natura 2000 terület, majdnem 28 km² nagyságban került kijelölésre. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeihez. A hazai Natura 2000 területek kijelölését a 275/2004.(X.8.) Korm. rend. határozta meg, a helyrajzi számú kihirdetés pedig a 45/2006. (XII. 8.) KvVM rendeletben található.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készítenek. Ezekben rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal együtt kialakított kezelési előírásokat, melyek alapján képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási

Keresés

Keresés a webhelyen:

Naptár

podma

Saját adatok

Web Fájli Menedzser

Tartalom beküldése

Kilépés

Tervváltozatok:

1. változat (pdf)	2009.05.13.
Egveztetési verzió (pdf)	2009.08.14.
Egveztetési fórum jegyzőkönyv (pdf)	2009.09.25.

Az erdőterületekre vonatkozó és a vadgazdálkodási előírások átdolgozását alatt állnak

2. változat (munkaközi anyag, pdf)	2009.11.05.
Az Irányító Bizottság záró ülésére leadott dokumentáció (pdf)	2009.12.10.

[Az alábbi űrlap segítségével küldhető számunkra üzenet. Regisztráció nélkül is hozzászólhat.](#)

Háttérinformációk:

- [1. A tervezési terület átnézeti légifotója](#)
- [2. A tervezési terület átnézeti topográfiai térképe](#)
- [3. tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe](#)
- [4. A tervezési terület érintettsége a Nemzeti Ökológia Hálózatban](#)
- [5. A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei](#)
- [6. A tervezési terület talajtérképe](#)
- [7. A tervezési terület felszínborítási térképe](#)
- [8. A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmasság](#)
- [9. A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága](#)
- [10. A tervezési terület környezeti érzékenysége](#)
- [11. A tervezési terület elhelyezkedése az ökotipusos földhasználati rendszerben](#)
- [12. A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe](#)
- [13. A tervezési terület NATURA 2000 élőhelyeinek térképe](#)
- [14. A tervezési terület kezelési egységei](#)
- [15. Településszerkezeti tervek](#)
- [16. Natura2000 fajok, élőhelyek listája](#)
- [17. Szórálap](#)
- [18. art's blog](#)

[Velencei-hegység](#)
[Veresegyházi-medence](#)
[Zámolyi-medence](#)

Belépés

Felhasználói név: *

Jelszó: *

[Regisztráció](#)

[Elfelejtett jelszó](#)

Keresés

Keresés a webhelyen:

Naptár

www.naturaterv.hu - GIS

Natura 2000

http://gis.naturaterv.hu/website/natura/start.htm

Natura 2000

A Natura 2000 Fenntartási Tervek területi információs rendszere

Jelkulcs

Térkép Frissítése

Rétegek

- ÁNÉR élőhelyek
- Kezelési Egységek
- Natura 2000 élőhelyek
- NP, TK, TT
- Ex-lege területek
- OTIT ökológiai hálózat

1:4487

Mehet

Kezelési Egységek

Rcv	Natura 2000
1	HUSN20057 Szilvásvárad: Azzaló és Szilvés-patak mentén kiemelt jelentőségű termő

Közművel. és Tájjelölésközlési Intézet Kft. - Copyright (C) 2009

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Nonprofit Kft.

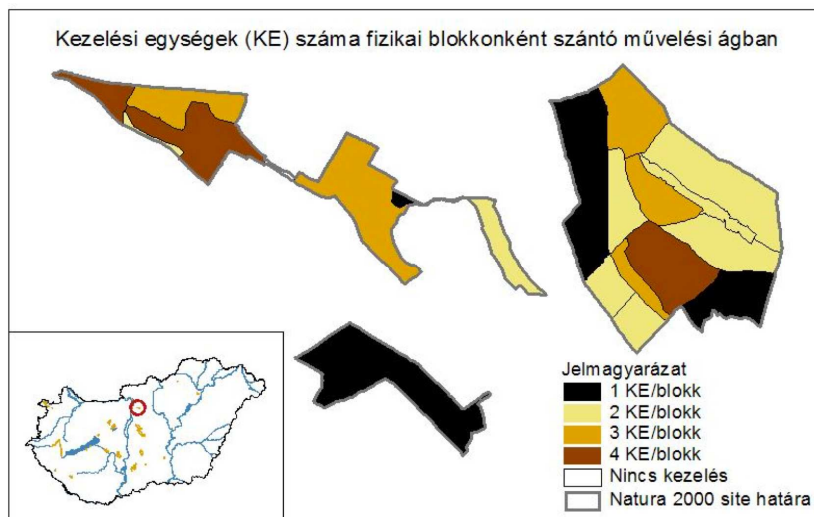
Összefoglalva: az eredmények

- Új, a tervezők által fejlesztett módszertannal **20 fenntartási terv készült el**, 20 kezelési térképet tartalmazva, kb. 45 ezer hektárra
- Azáltal, hogy a projekt a hazai Natura 2000 területek szinte valamennyi sajátos területi jellemzőit, lehetséges konfliktus lehetőségét felölelte, valamennyi hazai Natura 2000 terület fenntartási tervének elkészítéséhez **módszertani alapot szolgálhat**.
- Kialakult egy széles körben egyeztetett **kezelési előírás**, amely a további tervezés során is használható, illetve bővíthető.
- A mintatervek kidolgozása új típusú, **nyílt tervezési folyamatba** ágyazottan folyt, az érintettek (területhasználók) minél nagyobb arányú bevonása érdekében. A Natura 2000 területekhez kötődő közösségi tervezés alkalmazásához útmutató készült.

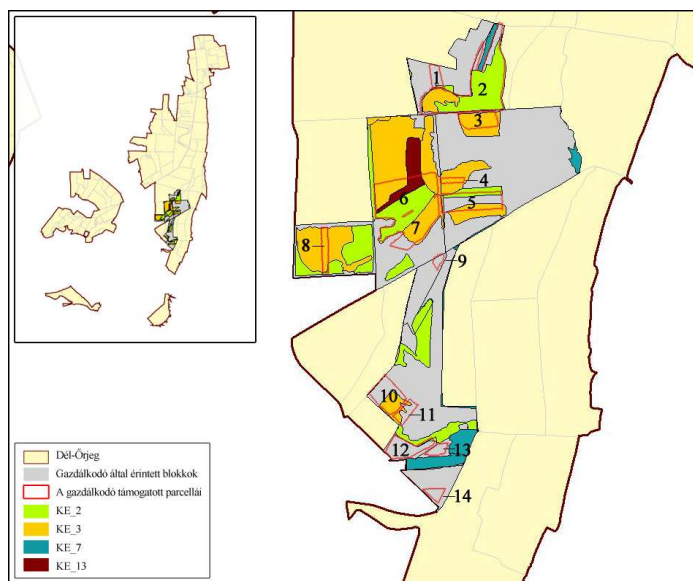
Javaslatok

- A további tervek esetében a tervezést a **megalapozó kutatások, vizsgálatok munkafázisától jobban el kellene különíteni.**
- A szakmai háttér tanulmányok országos szinten egyforma (vagy legalábbis kiegyenlített) minősége érdekében szükséges a **nemzeti parkok, falugazdászok tényleges bevonása** a munkafolyamatba.
- A későbbiekben a **helyrajzi szám alapú kataszteri adatbázis** használatát javasoljuk, mert ezzel eredményesebbé tehetők a területi egyeztetések és javul az érintettek bevonásának a hatékonysága.
- Célszerű lenne a munka során kidolgozásra került, egységesített **előírás-táblázat további alkalmazása**, valamint továbbfejlesztése annak érdekében, hogy országosan egységes előírási lista alakuljon ki.
- A kezelési egységek és a MEPAR-rendszer konfliktusainak feloldása érdekében **új típusú támogatási rendszer** kialakítását javasoljuk.

A kezelési egységek és a MEPAR blokkok kapcsolata

A kezelési egységek és a táblák (parcellák) kapcsolata

A kezelési egységek és a táblák (parcellák) kapcsolata

Parcella sorszáma	Területméret (ha)	Blokk-azonosító	Kezelési egységek a parcellán	Termesztett növény
1	1,38 ha	d6651-6-05	KE 2	Gyep (legelő)
2	16,29 ha	d6ay1-5-05	KE 2, KE 3	Gyep (kaszáló)
3	15,66 ha	d7d51-e-05	KE_3	Gyep (legelő)
4				
5				
6	21,06 ha	d7hr1-5-05	KE 2, KE 3, KE 13	Gyep (legelő)
7		KE 2, KE 3		
8	1,6 ha	d92k1-k-05	KE 2, KE 3	Gyep (legelő)
9	0,44 ha	d9151-p-05	-	Gyep (legelő)
10	6,02 ha	d98k1-r-05	KE 2	Gyep (kaszáló)
11	1,0 ha	d98k1-r-05	KE 2	Gyep (kaszáló)
12	3,66 ha	df051-8-05	-	Gyep (legelő)
13	1,0 ha	d98k1-r-05	-	Gyep (kaszáló)
14	1,0 ha	df2k1-q-05	-	Gyep (kaszáló)

Javaslat új típusú támogatási rendszerre:

- A Natura területeket ki kellene „emelni” a jelenlegi terület-alapú támogatási rendszerből és **gazdaság-szintű, kétoldali megállapodások** (szerződések) keretében volna célszerű ezeket kezelni (nem támogatási jogcímként!)
- a gazdaság területén fellelhető **összes kezelési egység fenntartására, fejlesztésére vonatkozó egyedi szerződések** formájában kellene a gazdálkodókkal (egyenként) megállapodásra jutni abban, hogy mit vállalnak és ezért mennyi pénzt kapnak.
- Természetesen ehhez a **fenntartási tervek elengedhetetlenek**, de szintén nélkülözhetetlen a terület természeti értékeit, a térség jellemző gazdálkodási gyakorlatát és magát a gazdálkodót is egyaránt jól ismerő **tanácsadó** közreműködése (Natura 2000 tanácsadói hálózat kialakítása!)

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Nonprofit Kft.

Köszönjük a figyelmet !

